

Blir *hestan* føretrekt framføre *hesta*?

Ein oppfølgjingsstudie av studien Johan Storm gjorde av rendalsdialekta i 1882

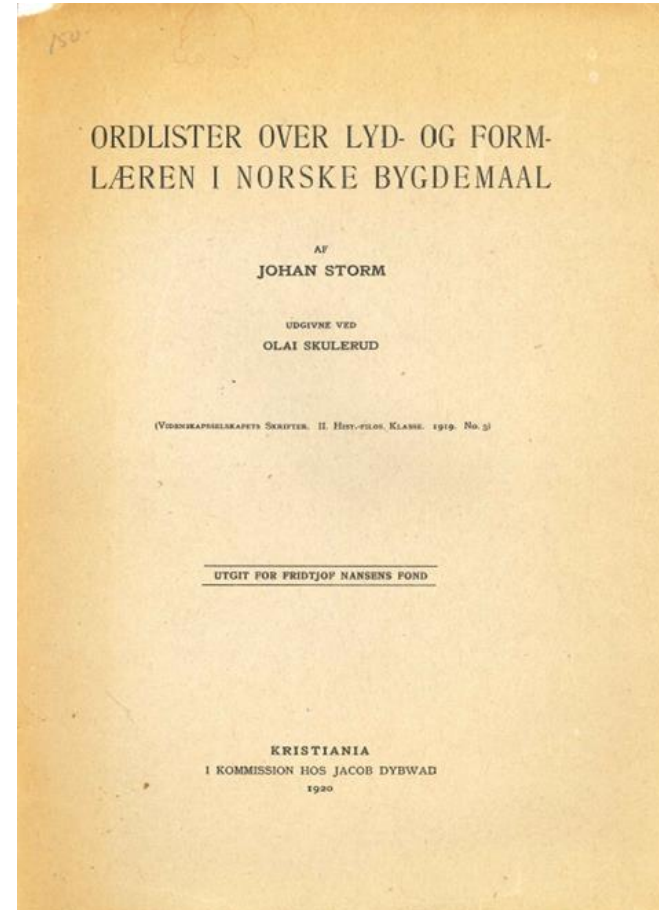
Gunhild Kværness, Jens Haugan, Kristin Andvik Hoaas og Eline Bjørke

SpINN 2022

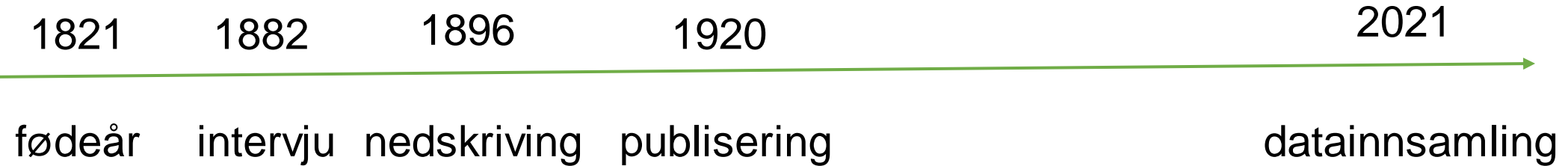
Bakgrunn

Johan Storm og Rendalen

- Fødd i Lom i 1836, vaks opp som presteson i Rendalen
- Professor i romansk og engelsk filologi
- Dhi grétest pràktikal lingwist in dhi werld (Linn, 2004)

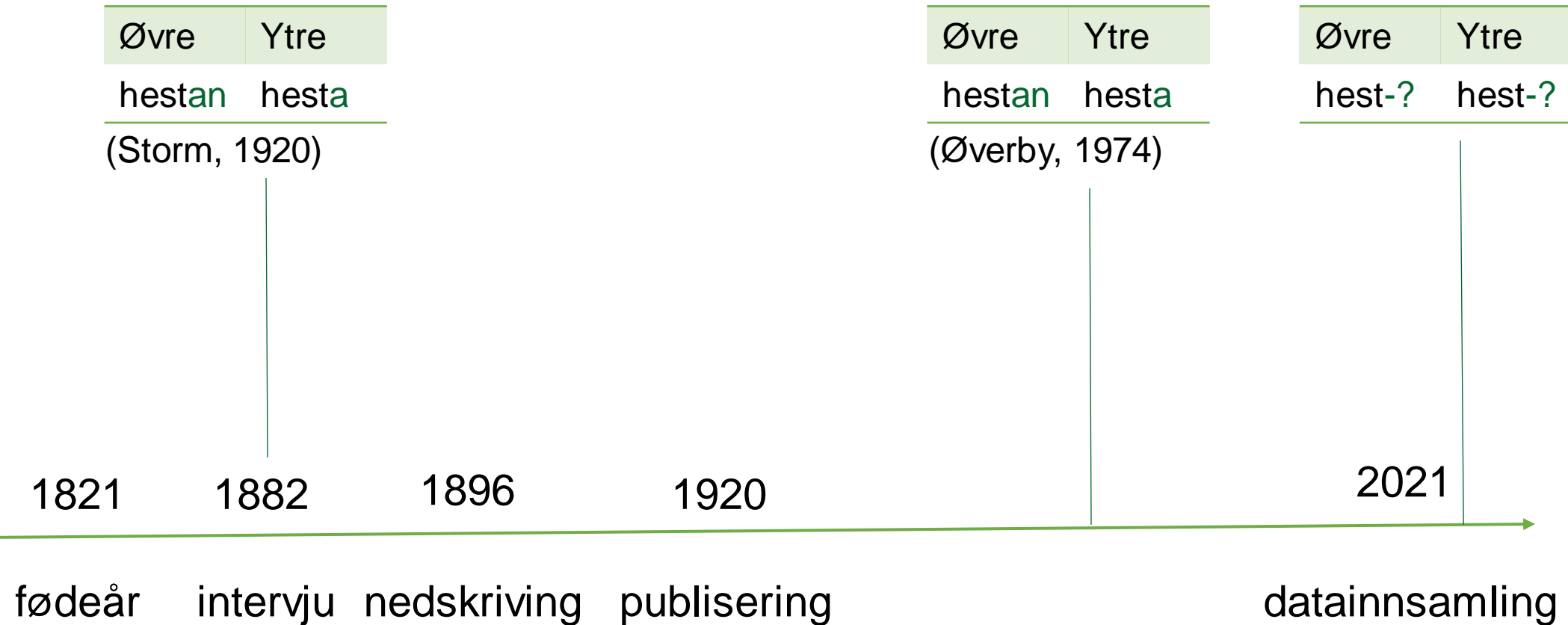

Bakgrunn

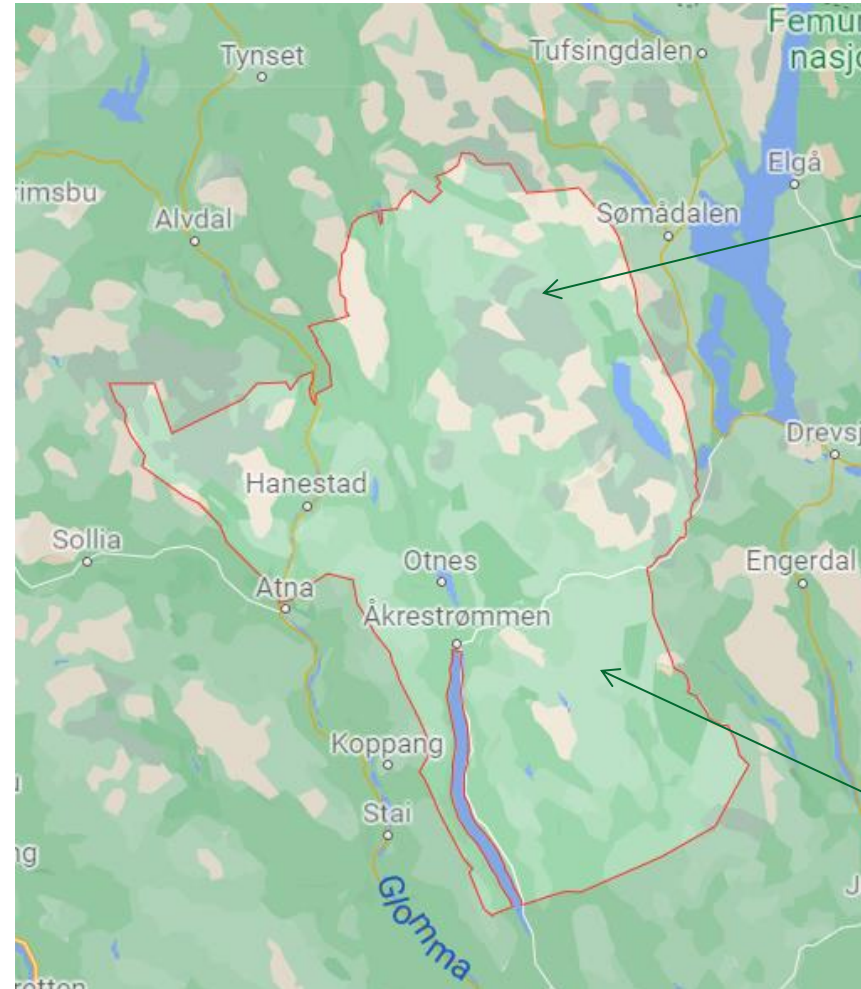

Kva språklege endringar har skjedd dei siste 200 åra?
I kva retning går desse endringane?

Bakgrunn

Bakgrunn

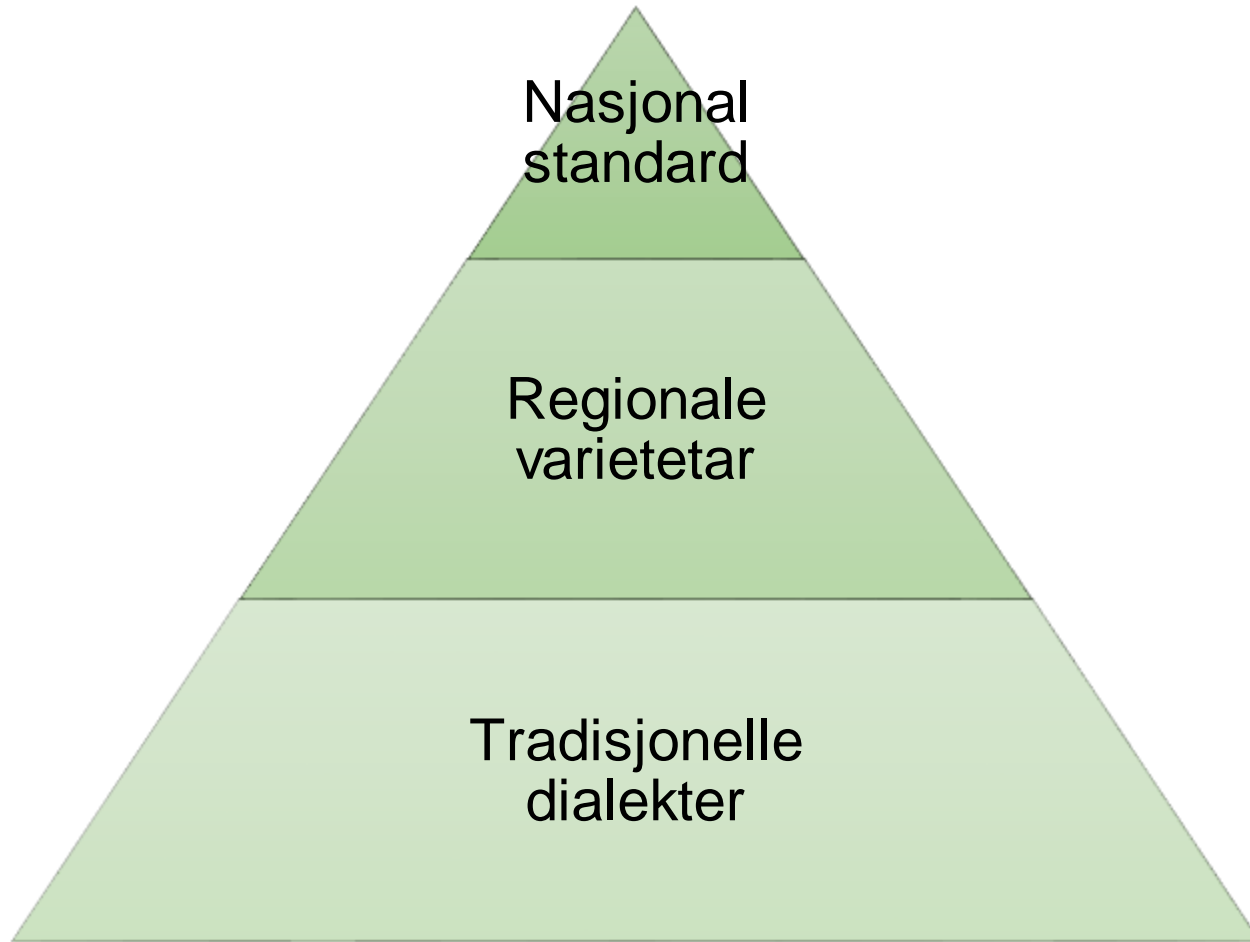

Øvre Rendal
Trad.: hestan

Ytre Rendal
Trad.: hesta

Bakgrunn

Modell etter Auer og Hinskens, 1996

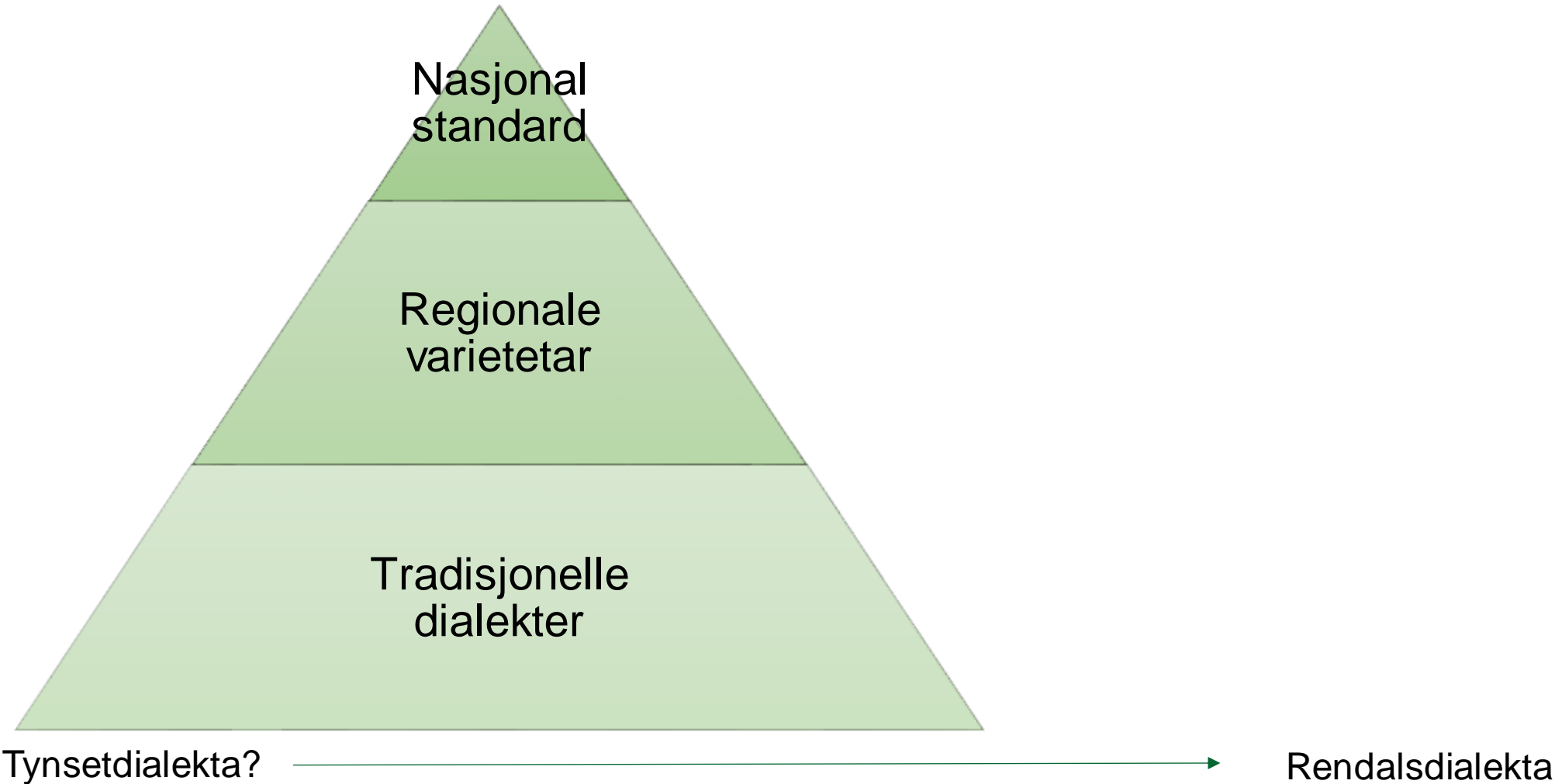
Austnorsk standard

Rendalsdialekta

Bakgrunn

Bakgrunn

Tidlegare forskning

- Kværness, G. (upublisert). *Måten je tala på: Holdninger til talemål blant ungdomsskoleelever i Hedmark.*
- Otnes, H. (1982). *Talemål som kulturelement: Variasjon og endring i Ytre Rendalsområdet.* [Mastergradsavhandling]. Universitetet i Bergen.
- Røyneland, U. (2005). *Dialektnivellering, ungdom og identitet: ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset.* [Doktorgradsavhandling]. Universitetet i Oslo.
- Øverby, J. (1974a). Målføra på indre Austlandet. I Ola Skogstad (Red.), *Austlandsmål: Språkarv og språkbruk på indre Austlandet* (s. 9–25). Samlaget.
- Øverby, J. (1974b). Østerdalsmål. I Ola Skogstad (Red.), *Austlandsmål: Språkarv og språkbruk på indre Austlandet* (s. 46–77). Samlaget.
- Sandøy, H. (2015). Ivar Aasen ute og heime – om moderne språkdokumentasjon etter Ivar Aasen. I Jan Ragnar Hagland & Åse Wetås (Red.), *Skrifter 2015, 1* (s. 90–109). Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- Sandøy, H. (2019). Osterøymålet – som kom i den språklege skyggen frå Bergen. I: Jan Kristian Hognestad, Torodd Kinn & Terje Lohndal (Red.), *Fonologi, sosiolingvistikk og vitenskapsteori. Festskrift til Gjert Kristoffersen* (s. 273–294). Novus.

Metode og data

- Utval: Alle ungdomsskuleelevane i Rendalen
 - 48 svar. Vi luka ut eitt.
- Sjølvrapportering i spørjeskjema
 - Både avkryssing og «omsetjing» der informantane skreiv setningar
- Morfologiske og leksikalske variablar

Metode og data

Datainnsamling i nettskjema

- Bakgrunnsvariabler
 - Kjønn
 - **Øvre/Ytre**
 - Grend
 - Foreldre si tilknytting
 - Klasse-trinn
 - Morsmål
 - Utdanningsprogram vgs
 - Yrkesval
 - Bu som voksen

Hvor lenge har du bodd i Rendalen? *

- Hele livet
- Jeg flyttet hit før jeg begynte på barneskolen.
- Jeg flyttet hit mens jeg gikk i småskolen (1.–4. trinn).
- Jeg flyttet hit mens jeg gikk på mellomtrinnet (5.–7. trinn).
- Jeg flyttet hit etter at jeg begynte på ungdomsskolen.

Kan du tenke deg å bo i Rendalen som voksen? *

- Ja
- Nei
- Kanskje

Metode og data

Datainnsamling i nettskjema

- Språkbruk
 - **Substantiv: bunden form fleirtal** (kjønn, ev. kasus)
 - Verb: inf, pres, pret, prp
 - Personlege pronomener
 - Spørjepronomen
 - Nektingsadverb
 - Noko ordtilfang

Hvilket av disse alternativa bruker du oftest i naturlig prat med venner? *

hestene - Alle hestene er ute.

hesta - Alle hesta er ute.

hestan - Alle hestan er ute.

Det varierer

Ingen av delene

Hvilket av disse alternativa bruker du oftest i naturlig prat med venner? *

fønni - Ola har fønni fram hit.

fønne - Ola har fønne fram hit.

funnet - Ola har funnet fram hit.

funne - Ola har funne fram hit.

finni - Ola har finni fram hit.

Det varierer

Bruker ingen av delene

Metode og data

Datainnsamling i nettskjema

- Språkbruk

Her skal du "oversette" til slik du ville sagt det. Pass på at ikke autokorrektur endrer det du skriver.

Skriv denne setningen slik du ville sagt det i naturlig prat med venner.

Har dere vært ute og sett etter hestene i dag?

Skriv denne setningen slik du ville sagt det i naturlig prat med venner.

Hvor har dere vært?

Metode og data

Handsaming av dataa

- Enkel analyse i Stata
- Bivariate undersøkingar i krysstabell

Metode og data

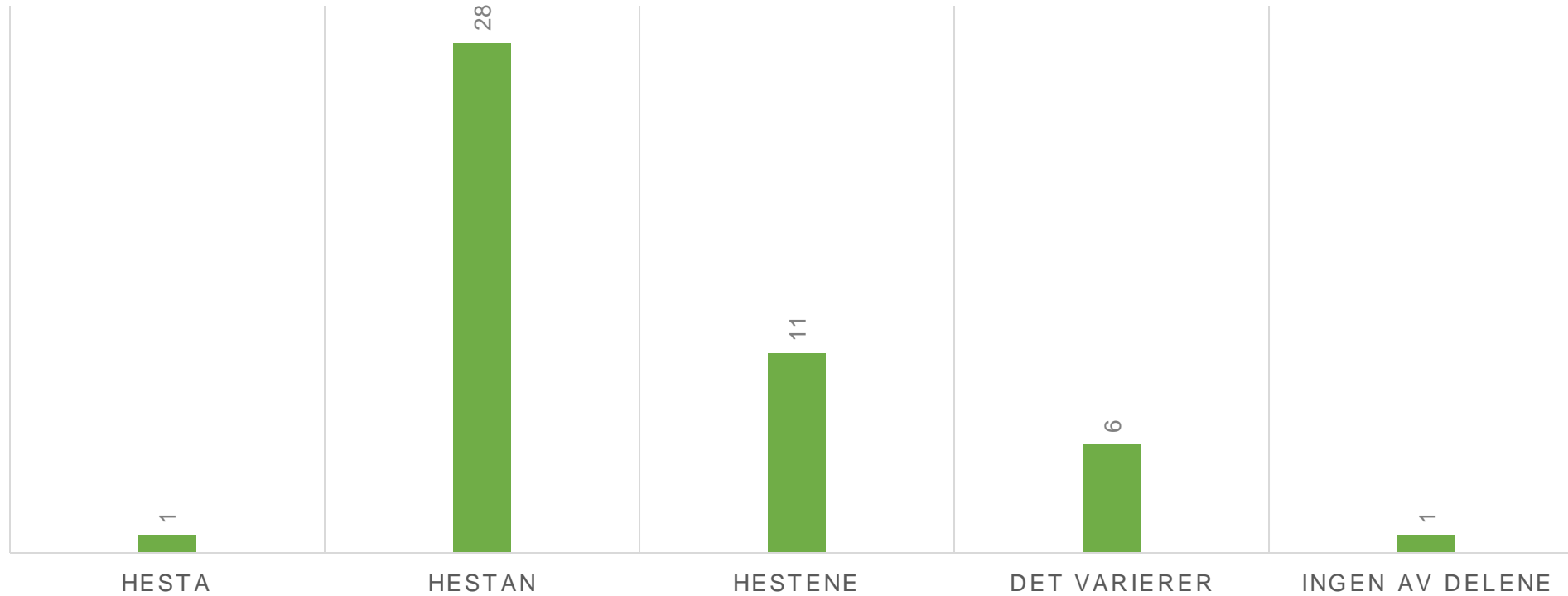
Handsaming av dataa

- Førebels har vi konsentrert oss om
 - Bøyingsending på substantiv i bunden form fleirtal
 - Tilhøva mellom tradisjonelle og bokmålsnære variantar

Funn

HEST, BF., FL.

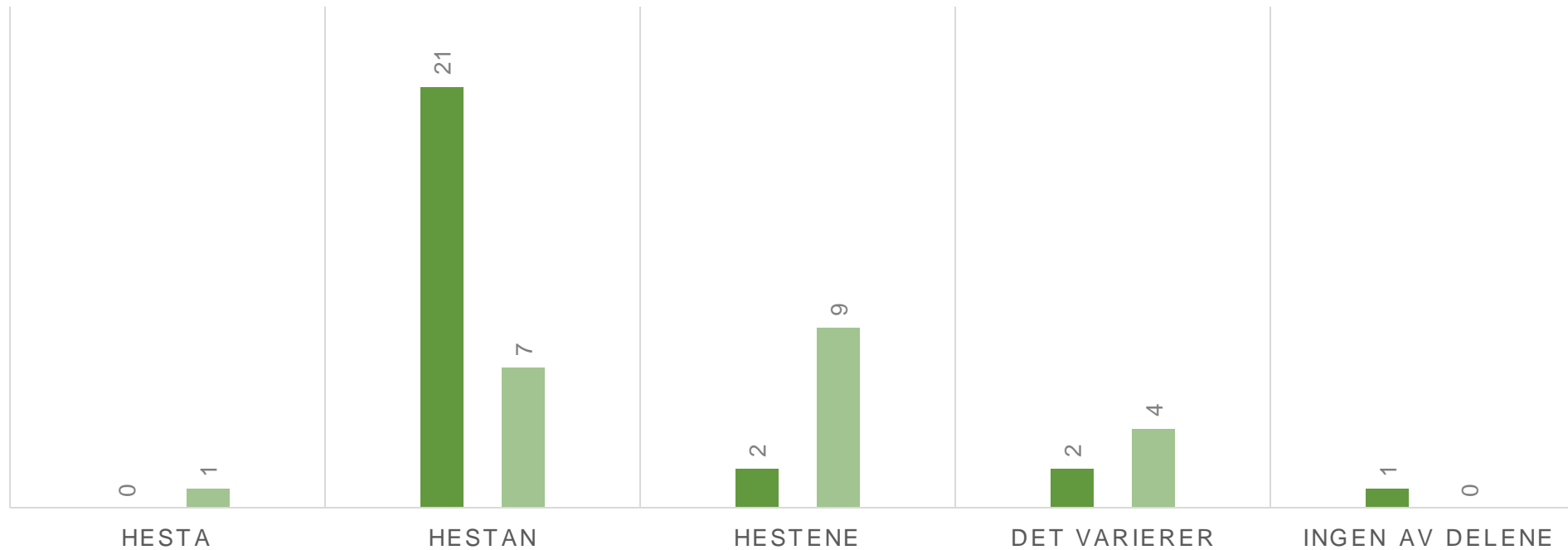
■ informantsvar

Funn

HEST, BF., FL. FORDELT PÅ ØVRE OG YTRE

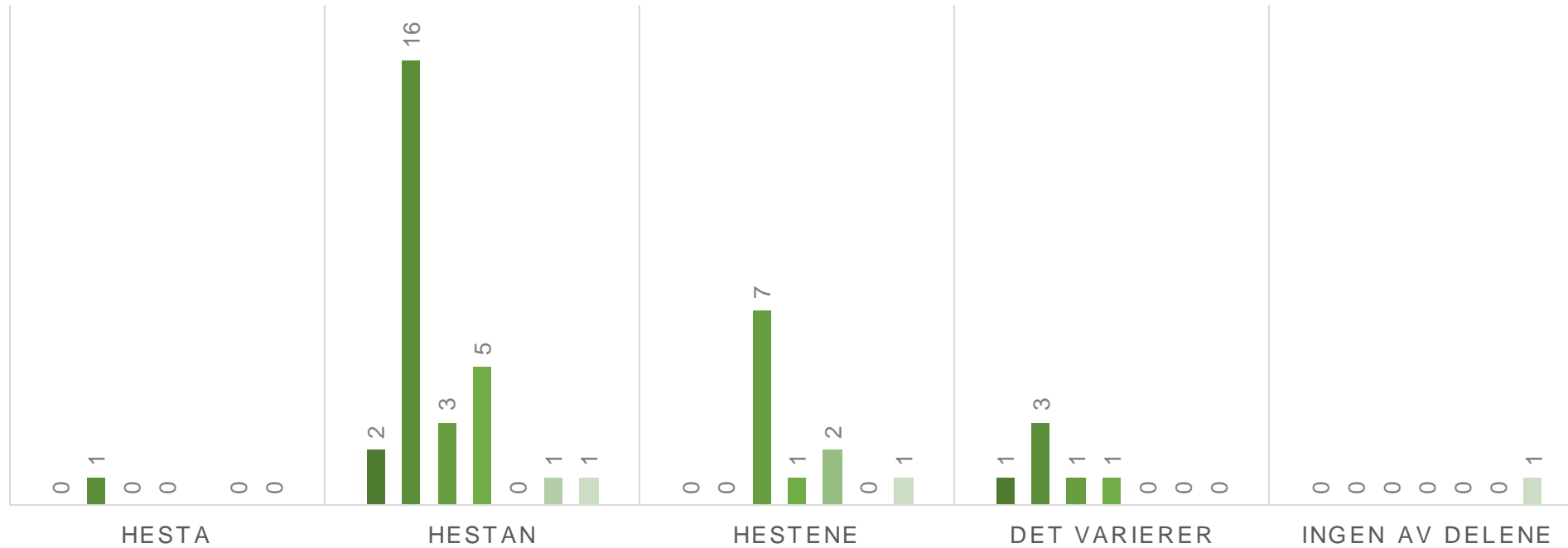
■ Øvre (trad. -an) ■ Ytre (trad. -a)

Funn

HEST, BF., FL. OPP MOT FRISKRIVING

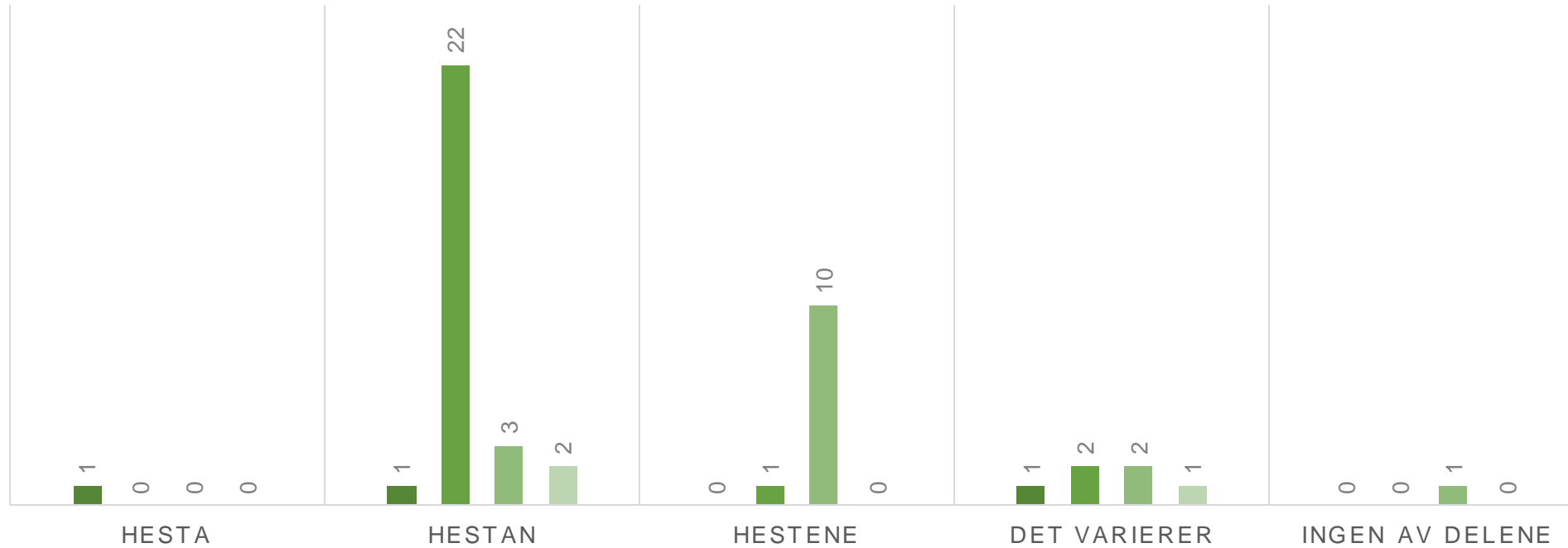
■ hesta ■ hestan ■ hestene ■ hesten ■ refererer til skriftspråket ■ fjas ■ tomt

Funn

HEST, BF., FL. OPP MOT SØNN

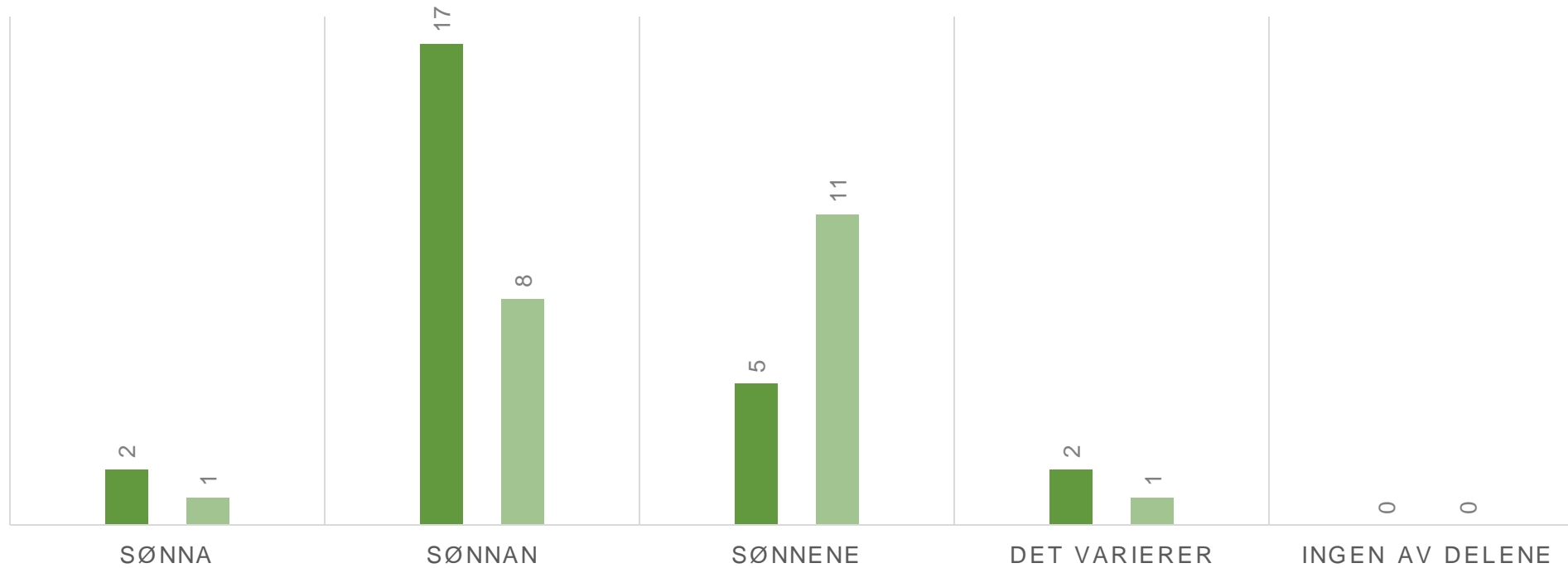
■ sønna ■ sønnan ■ sønnene ■ det varierer

Funn

SØNN, BF., FL. FORDELT PÅ ØVRE OG YTRE

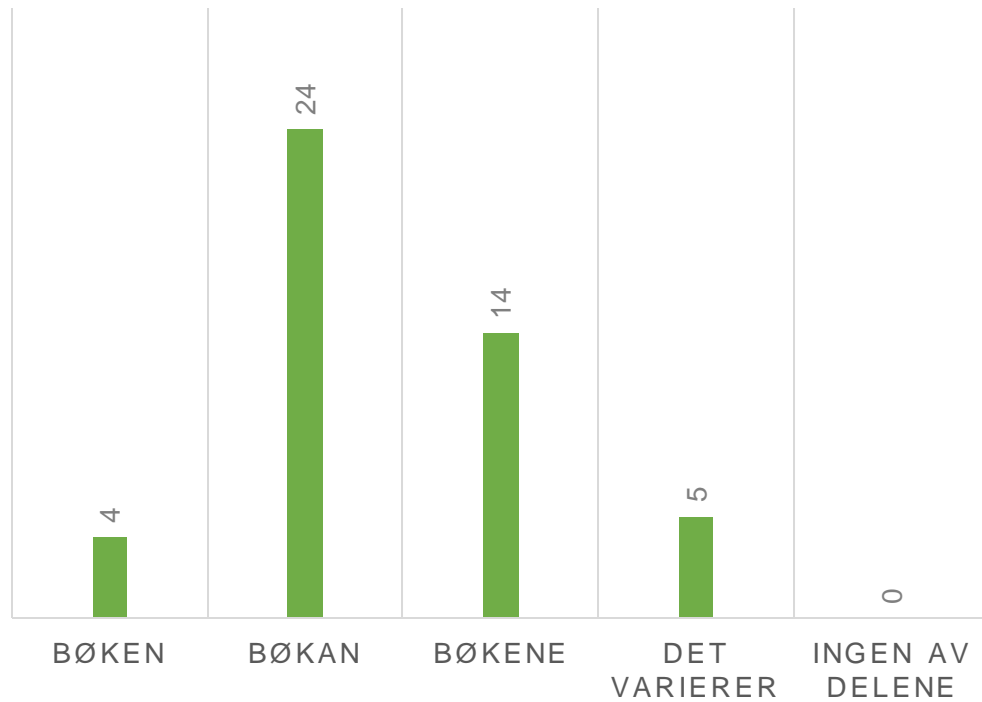
■ Øvre (trad. -an) ■ Ytre (trad. -a)

Funn

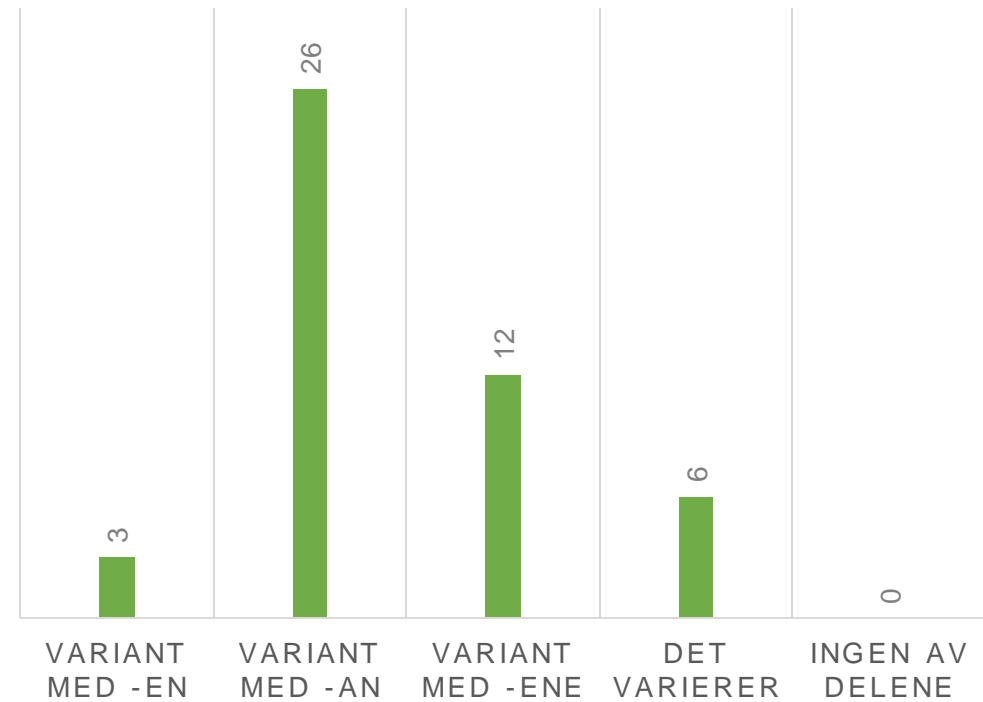
BOK, BF., FL.

■ informantsvar

JENTE, BF., FL.

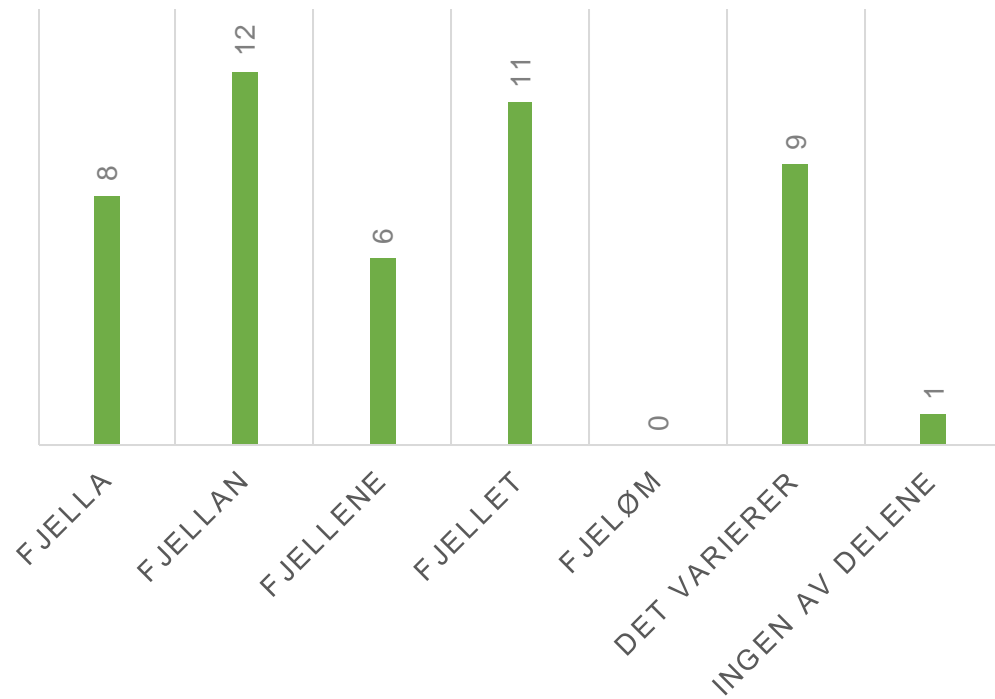
■ informantsvar

Funn

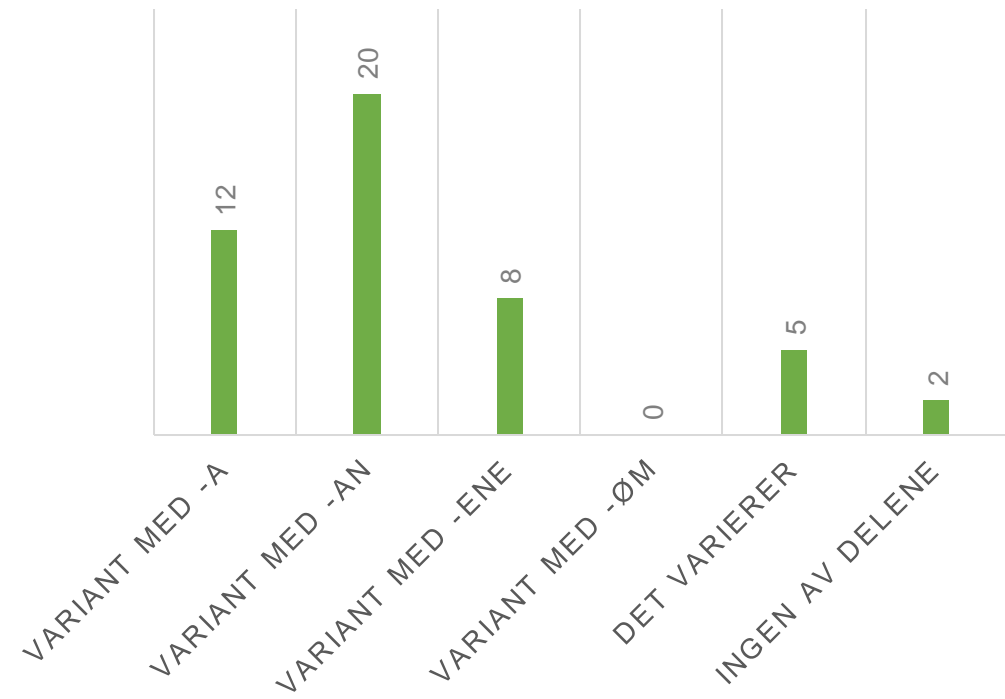
FJELL, BF., FL. (+)

■ informantsvar

ØYE, BF., FL. (+)

■ informantsvar

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

Kva språklege endringar har skjedd?

Kva språkleg variasjon finn vi?

- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

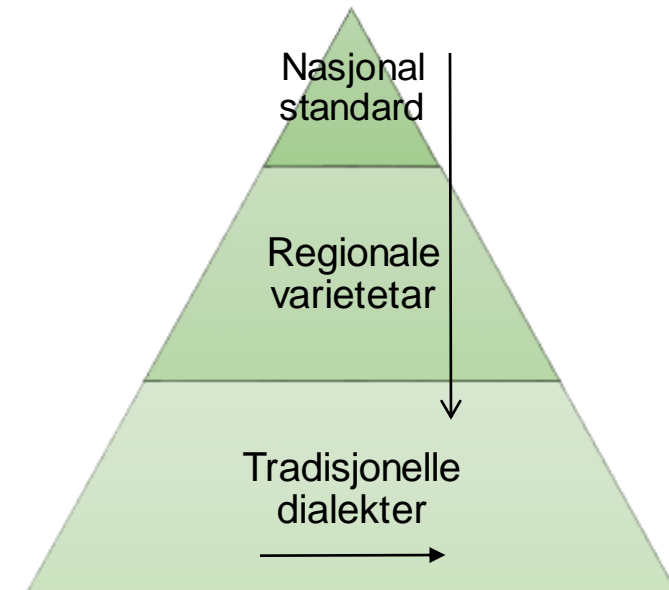
Kva språklege endringar har skjedd?

Kva språkleg variasjon finn vi?

- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

Oslo som normsenter?

Tynset som normsenter?

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

Kva språklege endringar har skjedd?

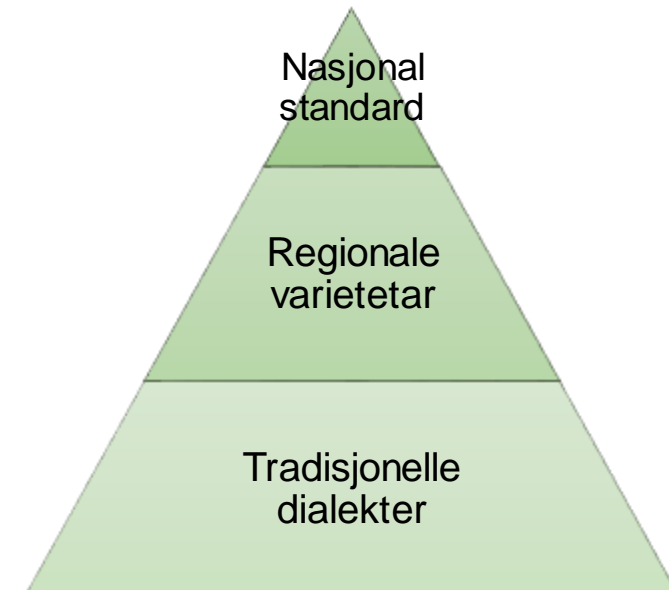
Kva språkleg variasjon finn vi?

- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

Oslo som normsenter?

Tynset som normsenter?

Geografisk variasjon i Rendalen?

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

Kva språklege endringar har skjedd?

Kva språkleg variasjon finn vi?

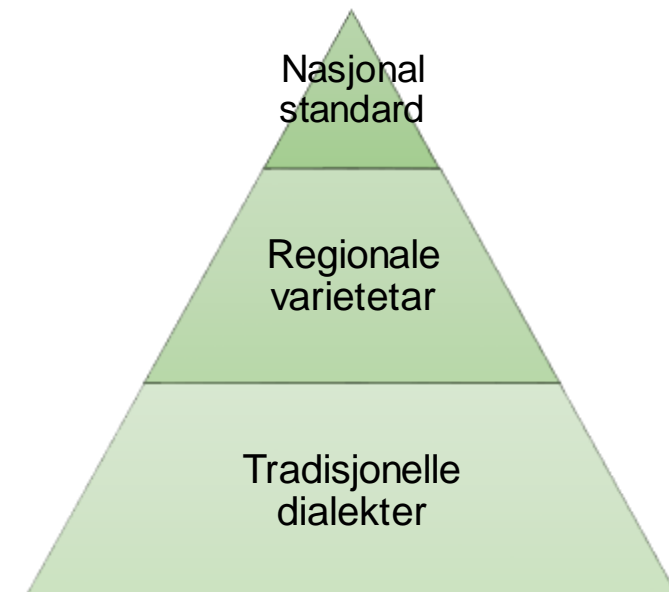
- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

Oslo som normsenter?

Tynset som normsenter?

Geografisk variasjon i Rendalen?

Knytt til foreldrebakgrunn? Tilflytting?

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

Kva språklege endringar har skjedd?

Kva språkleg variasjon finn vi?

- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

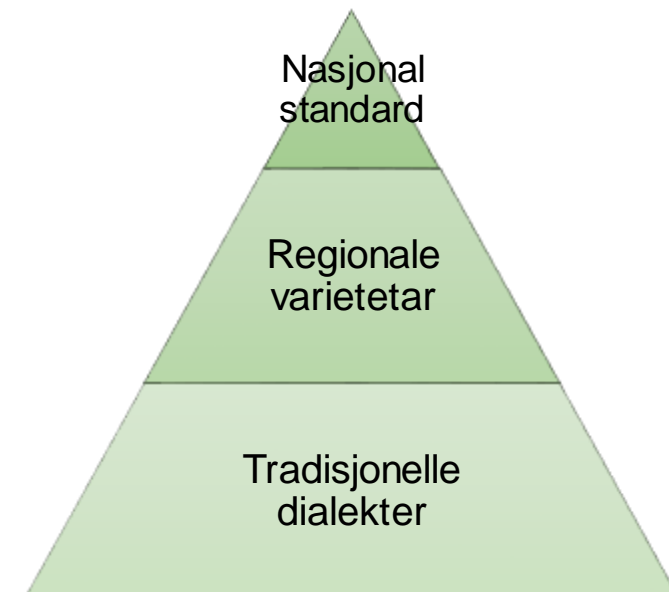
Oslo som normsenter?

Tynset som normsenter?

Geografisk variasjon i Rendalen?

Knytt til foreldrebakgrunn? Tilflytting?

Skilnadar mellom "bort og vekk-ungdom"
og "lokalpatriotar"?

Stikkord til drøfting/analyse

- Språklege funn

Kva språklege endringar har skjedd?

Kva språkleg variasjon finn vi?

- Samanhengar: Kva kan vi seie om bakgrunnen for dette?

Oslo som normsenter?

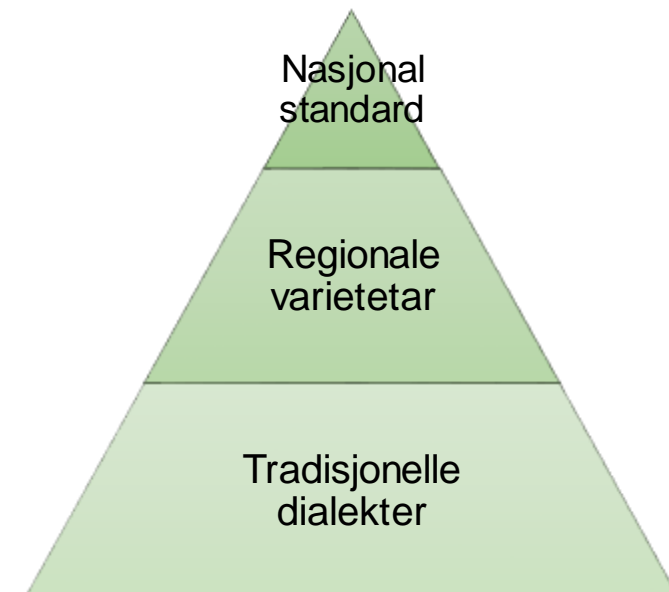
Tynset som normsenter?

Geografisk variasjon i Rendalen?

Knytt til foreldrebakgrunn? Tilflytting?

Skilnadar mellom "bort og vekk-ungdom"
og "lokalpatriotar"?

- Utdanningsprogramval, yrke,
kjønn, kvar dei vil bu

Vidare arbeid

- Artikkel på gang
- MONS i Tromsø

Moglegheiter:

- Fleire variablar frå same datamateriale
- Meir datainnsamling, til dømes intervju
- Meir datainnsamling, med fleire aldersgrupper

Litteratur

- Linn, Andrew R. (2004). Johan Storm: Dhi grétest pràktikal lingwist in dhi werld. Oxford: Blackwell.
- Sandøy, Helge. (2015). Ivar Aasen ute og heime – om moderne språkdokumentasjon etter Ivar Aasen. I Jan Ragnar Hagland & Åse Wetås (Red.), *Skrifter 2015*, 1 (s. 90–109). Trondheim: Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- Sandøy, Helge. (2019). Osterøymålet – som kom i den språklege skyggen frå Bergen. I: Jan Kristian Hognestad, Torodd Kinn & Terje Lohndal (Red.), *Fonologi, sosiolingvistikk og vitenskapsteori. Festskrift til Gjert Kristoffersen* (s. 273–294). Oslo: Novus.
- Storm, Johan. (1920). *Ordlister over lyd- og formlæren i norske bygdemaal*. Kristiania: I kommission hos Dybwad.
- Øverby, Joleik. (1974) Østerdalsmål. I Ola Skogstad (Red.), *Austlandsmål: Språkarv og språkbruk på indre Austlandet* (s. 46–77). Oslo: Samlaget.